

1978 чылда Тыва АССР-ниң экономиктиг болгаш социал хөгжүлдезиниң Күрүнө планының күүселдезиниң чоруп турарының дугайында Тыва АССР-ниң Дээди Сөвединиң ДОКТААЛЫ

Тыва Автономнуг Совет Социалисттик Республиканың Дээди Сөвединиң доктаадыры болза:

1. 1978 чылда Тыва АССР-ниң экономиктиг болгаш социал хөгжүлдезиниң Күрүнө планының күүселдезиниң чоруп турарының дугайында Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүделиниң илеткелин медээ кылдыр хулаас алдыр.

2. Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүдөли 1978 чылда Тыва АССР-ниң экономиктиг болгаш социал хөгжүлдезиниң Күрүнө планының күүселдезиниң эрежок чугууа земчеглерин аң турарын демдегелээр.

3. 1978 чылда Тыва АССР-ниң экономиктиг болгаш социал хөгжүлдезиниң Күрүнө планының күүселдезиниң чоруп турарының дугайында айтырылган талазы-биле Тыва АССР-ниң Дээди Сөвединиң План-бюджет болгаш өске-даа доктаамал комиссияларының кирген саналдары болгаш сүмелери, а ол ишкеш Тыва АССР-ниң Дээди Сөвединиң хуралдарында депутаттарын кирген саналдары болгаш сүмелери өрөңгүлөп, СЭКП ТР-ның ноябрь (1978 чыл) Пленумунун шийттирелерин ууртулга болдуруган, ону беш чылдын бо чылда болгаш дараазында чылдарында планының далааларын чедирекинниң күүселдезиниң уладандырган хемчеглерин бот-таандырып Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүделиниң тагар.

Тыва АССР-ниң Дээди Сөвединиң Президиумунун Даргазы М. МЕНДУМЕ.
Тыва АССР-ниң Дээди Сөвединиң Президиумунун Секретары С. КРАСНЫЙ
Кызыл хоорай, 1978 чылдын декабрь 18.

1979 чылда Тыва Автономнуг Совет Социалисттик Республиканың Күрүнө бюжесиниң дугайында Тыва Автономнуг Совет Социалисттик Республиканың ХООЙЛУЗУ

Тыва Автономнуг Совет Социалисттик Республиканың Дээди Сөвединиң доктаадыры болза:

1 чүүл. Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүделиниң киргени 1979 чылда Тыва АССР-ниң Күрүнө бюджетин Тыва АССР-ниң Дээди Сөвединиң План-бюджет, адырлар зайы-биле комиссияларының, аныктар хөреңгү талазы-биле комиссияның болгаш хөреңгениниң күш-ажалының болгаш амырларының, не айтырыларының болгаш чашты камгалаар талазы-биле комиссияның илеткелин талазы-биле хулаас алган өскерилгелерин барымдалавышаан, орулгалар болгаш чарыгдалдар талазы-биле 89030 муң рубль түнүг кылдыр бадылаар.

2 чүүл. 1979 чылда Тыва АССР-ниң Күрүнө бюджетинге күрүнө болгаш кооператив бүүдүрүлгелеринде база организациаларындан кирер орулгалары—саарылгадан үндүрүңү, бүүдүрүлгө фонддары дөш төвөрүн, арыг орулгалыг хөстүт аргыны, орулгалдан шийтинген, олча-ажык үндүрүң, социалисттик ажил-агыйың өске-даа орулгалары 38845 муң рубль нити түнүг кылдыр доктаалыр.

3 чүүл. 1979 чылда Тыва АССР-ниң Күрүнө бюджетинге улус ажил-агыйың акиваландырылыгына — улетпүрүн, көдө ажил-агыйың, чурталга-коммунал болгаш улус ажил-агыйың өске-даа адырларын хөгжүдеринге чарыгдалдары 23081 муң рубль нити түнүг кылдыр доктаалыр.

4 чүүл. 1979 чылда Тыва АССР-ниң Күрүнө бюджетинге социал-культура хемчеглеринге—ниити өредялге школаларына, тускай ортук өредялге черлеринге, библиотекаларга, клубтарга, театрларга, чырымышкын болгаш культура талазы-биле өске-даа хемчеглерге; өмнөгелерге, уруглар эсиелери болгаш кадык камгалаалың база күш-культураны өске-даа адырларын, пенсияларга база пособие-лерге акиваландырышкыны 60531 муң рубль нити түнүг кылдыр доктаалыр.

5 чүүл. 1979 чылда Тыва АССР-ниң Күрүнө бюджетинге күрүнө эре-чарыга органиалары болгаш күрүнениң эределиниң органиалары—тударына акиваландырышкыны 3142 муң рубль нити түнүг кылдыр доктаалыр.

6 чүүл. 1979 чылда Тыва АССР-ниң Күрүнө бюджетин орулгалар болгаш чарыгдалдар талазы-биле 36146 муң рубль болгаш 1980 чылдын январь 1-де саарылга кассазына 1400 муң рубль тудура кылдыр бадылаар.

7 чүүл. 1979 чылда районнарның болгаш Кызыл хоорайның бюджеттерин орулгалар болгаш чарыгдалдар талазы-биле 52883,6 муң рубль түнүг болгаш 1980 чылда бо бюджеттер талазы-биле саарылга кассазына 1700 муң рубль тудура кылдыр доктаалыр. Он иштиңде:

Районнар аттары	1979 чылда орулгалар болгаш чарыг- далдар муң рубль-биле	1980 чылдын январь 1-де саарылгадан кассага артары муң рубль-биле
Бай-Тайга	2638,3	80
Барыш-Хемчик	5024,2	160
Чөөн-Хемчик	6376,6	200
Каа-Хем	2535,1	85
Кызыл	3114,8	100
Монгун-Тайга	1048,1	35
Өвүр	1914,0	65
Биш-Хем	2994,8	100
Танды	4061,3	140
Тес-Хем	2128,0	70
Току	1586,6	55
Улуг-Хем	5012,4	170
Эрзин	1855,7	60
Кызыл хоорай	12593,6	380

8 чүүл. 1979 чылда районнарның болгаш Кызыл хоорайның бюджеттеринге шийтиншиктерин бадылаар:

а) кооператив бүүдүрүлгелеринде болгаш ажил-агый органиаларында, көй-ниити органиаларында, ишт орулаанда, олча-ажык үндүрүңү, чөдөн олча-ажык үндүрүңү, бот болгаш өт-бүдөлүнөңиң жетиминери өзөш хамаатылардан үндүрдүң, ачка-бараан дөтөрежы сайгаргалардан 100 хуу хемчөгүлгө;

б) саарылга үндүрүңүн киргилдерден районнар бюджеттеринге—100 хуу, Кызыл хоорайның бюджетинге—39 хуу;

в) Күрүнениң үш хуулау иштик ойнашкының чөдөлини 1979 чылда тараткан түндө 50 хуу хемчөгүлгө.

9 чүүл. 1979 чылда Тыва АССР-ниң Күрүнө бюджетиниң болгаш 1977 чылда республиканың Күрүнө бюджетиниң күүселдезиниң дугайында өткет талазы-биле Тыва АССР-ниң Дээди Сөвединиң План-бюджет, адырлар зайы-биле комиссияларының, Аныктар хөреңгениниң талазы-биле комиссияларының, Хөреңгениниң күш-ажалы-ны болгаш амырларының, не болгаш чашты камгалаар айтырыларының талазы-биле комиссияның түнүгүнде тайлыбырлаан саналдары болгаш чазалгалары, а ол ишкеш Тыва АССР-ниң Дээди Сөвединиң хуралдарында депутаттарын кирген саналдары болгаш чазалгаларын чугаалажы көөрүн, оларнын талазы-биле чөгүрү шийттирелрин хулаас аларын, АССР-ниң министрлериниң болгаш ведомстволарының орулгалары болгаш чарыгдалдарының баланстарына болгаш нити сметаларына, районнарның болгаш Кызыл хоорайның бюджеттеринге чазалгалары, а эрежок чугууа таварышгаларда РСФСР-ниң Дээди Сөвединиң бадылааны 1979 чылда РСФСР-ниң Күрүнө бюджетинге болгаш Тыва АССР-ниң Дээди Сөвединиң бадылааны 1979 чылда Тыва АССР-ниң экономиктиг болгаш социал хөгжүлдезиниң Күрүнө планы-биле дүүштүр 1979 чылда бо бюджеттерге нити күрүнө орулгаларындан кир саналдарының хемчөгүлгө кирерин Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүделиниң тагар.

Тыва АССР-ниң Дээди Сөвединиң Президиумунун Даргазы М. МЕНДУМЕ.
Тыва АССР-ниң Дээди Сөвединиң Президиумунун Секретары С. КРАСНЫЙ.
Кызыл хоорай, 1978 чылдын декабрь 18.

1979 чылда Тыва АССР-ниң экономиктиг болгаш социал хөгжүлдезиниң Күрүнө планының дугайында Тыва Автономнуг Совет Социалисттик Республиканың ХООЙЛУЗУ

Тыва Автономнуг Совет Социалисттик Республиканың Дээди Сөвединиң доктаадыры болза:

1 чүүл. Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүделиниң киргени 1979 чылда Тыва АССР-ниң экономиктиг болгаш социал хөгжүлдезиниң Күрүнө планының Тыва АССР-ниң Дээди Сөвединиң План-бюджет талазы-биле комиссияларының, Улетпүр болгаш тудура талазы-биле комиссияларының, Транспорт болгаш харылаа талазы-биле комиссияларының, Көдө ажил-агый талазы-биле комиссияларының, Кадык камгалаа, социал хандырылга болгаш спорт талазы-биле комиссияларының, Улус өредялге болгаш культура талазы-биле комиссияларының, Садыг, нити чөмөнчөлгө болгаш чонун амырлар хандырылганың талазы-биле комиссияларының, Чурталга-коммунал ажил-агый болгаш чагаайжыдылга талазы-биле комиссияларының, бойтук камгалааның талазы-биле комиссияларының, Аныктар хөреңгениниң талазы-биле комиссияны болгаш хөреңгениниң күш-ажалының болгаш амырларының айтырыларының, не болгаш чашты камгалаар талазы-биле комиссияны кирген немелде, чазалгаларын кириштиришканы бадылаар.

2 чүүл. 1979 чылда Тыва АССР-ниң девискээринге улетпүр продукцияны 1978 чылдын биле деңгээлге, 7,0 хуу көвүдөдүрүн хандыраар.

3 чүүл. 1979 чылда Тыва АССР-ниң тус чер (ийн дакпыр) чарыгалыг ажил-агыйының экономиктиг болгаш социал хөгжүлдезиниң кол көргүзүлгөсүн немей бүүдөсүнүн дараазында темпелерин бадылаар:

улетпүр продукцияны күрүнениң капитал салымшкыны	4,9
ниити ажилгадыр транспортунуң чүкө саарылгазы	41,1
хем транспортуңуң чүкө саарылгазы	7,4
Күш-ажалды бүүдүрүчүлүгү:	14,4
улетпүрү	5,4
улугта	5,1
күрүнө болгаш кооперация салымшкыны үүрүмкөп саарылгадан саарылгазы	5
чонга амырларын ачы-дуазаны чедирерин сайгаргаларында хемчөгүлгө	8,4
күрүнө бюджетинде турар школа наамы четпез уруглар адырларынга турар уругларын санын	3,9
узаткан хүнүгү школаларга болгаш бүүдүктерге өрөңкүлгөсүнүн санын тускай ортук өредялге черлериниң хүндүкү салбырларына сургуулар хүлээп алыры өмнөгө орунгарынын санын	3,1
1979 чылда Тыва АССР-ниң девискээринге 144 муң дөрдөкчү метр нити шөгүдү чурталга бажынарнын бүгү үнөр дөстөрүн тудура.	1,4

4 чүүл. 1979 чылда Тыва АССР-ниң экономиктиг болгаш социал хөгжүлдезиниң Күрүнө планының күүселдезиниң чоруп турарында Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүдөли күш-ажалды бүүдүрүчүлүгү, бүүдүрүлгөн ажилтын, ажилдын шынарын белидер талазы-биле хемчеглерин социалисттик чарыгы камгалаарына, өрөм-техниктиг деңгээлин чедирекинниң бүгү хемчөгү-биле ажилдарына, экономиканы үндүрүлгөн хөрирлер болгаш аргаларын сайгаргаларында, ишттик курамыларын мобилизацияларга үндөтүлгөп, боттаандырып чорура болгаш эрежок чугууа апарганда планын далааларга ылашкыныларын кирер.

5 чүүл. 1979 чылда Тыва АССР-ниң экономиктиг болгаш социал хөгжүлдезиниң Күрүнө планының талазы-биле Тыва АССР-ниң Дээди Сөвединиң План-бюджет болгаш өске-даа доктаамал комиссияларының түнүгүнде кирген саналдары болгаш сүмелери, а ол ишкеш Тыва АССР-ниң Дээди Сөвединиң хуралдарында депутаттарын кирген саналдары болгаш сүмелери өрөңгүлөп, ол саналдар болгаш сүмелер талазы-биле чөгүрү хемчеглерин адырын Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүделиниң тагар.

Тыва АССР-ниң Дээди Сөвединиң Президиумунун Даргазы М. МЕНДУМЕ.
Тыва АССР-ниң Дээди Сөвединиң Президиумунун Секретары С. КРАСНЫЙ.
Кызыл хоорай, 1978 чылдын декабрь 18.

«Тыва Автономнуг Совет Социалисттик Республиканың Күрүнө сүлдезиниң дугайында» Тыва АССР-ниң Дээди Сөвединиң Президиумунун Чарлыы бадылаар дугайында

ТЫВА АВТОНОМНУГ СОВЕТ СОЦИАЛИСТИК РЕСПУБЛИКАНЫҢ ХООЙЛУЗУ

Тыва Автономнуг Совет Социалисттик Республиканың Дээди Сөвединиң доктаадыры болза:

«Тыва Автономнуг Совет Социалисттик Республиканың Күрүнө сүлдезиниң дугайында» Тыва АССР-ниң Дээди Сөвединиң Президиумунун 1978 чылдын июнь 5-теги Чарлыы бадылаар.

Тыва АССР-ниң Дээди Сөвединиң Президиумунун Даргазы М. МЕНДУМЕ.

Тыва АССР-ниң Дээди Сөвединиң Президиумунун Секретары С. КРАСНЫЙ.

Кызыл хоорай, 1978 чылдын декабрь 18.

1977 чылда Тыва АССР-ниң Күрүнө бюджетиниң күүселдезиниң дугайында өткетү бадылаар дугайында ТЫВА АССР-НИҢ ДЭЭДИ СӨВЕДИНИҢ ДОКТААЛЫ

Тыва Автономнуг Совет Социалисттик Республиканың Дээди Сөвединиң доктаадыры болза:

Тыва АССР-ниң 1977 чылда Күрүнө бюджетиниң күүселдезиниң дугайында өткетү орулга талазы-биле 134973 муң рубль түнүг, чарыгал талазы-биле 130142 муң рубль түнүг, орулгалы чарыгалындан 4831 муң рубль түнүг хөй кылдыр бадылаар.

Тыва АССР-ниң Дээди Сөвединиң Президиумунун Даргазы М. МЕНДУМЕ.

Тыва АССР-ниң Дээди Сөвединиң Президиумунун Секретары С. КРАСНЫЙ.

Кызыл хоорай, 1978 чылдын декабрь 18.

«Тыва АССР-ниң Күрүнө тугунун дугайында» Тыва АССР-ниң Дээди Сөвединиң Президиумунун Чарлыы бадылаар дугайында

ТЫВА АВТОНОМНУГ СОВЕТ СОЦИАЛИСТИК РЕСПУБЛИКАНЫҢ ХООЙЛУЗУ

Тыва Автономнуг Совет Социалисттик Республиканың Дээди Сөвединиң доктаадыры болза:

«Тыва Автономнуг Совет Социалисттик Республиканың Күрүнө тугунун дугайында» Тыва АССР-ниң Дээди Сөвединиң Президиумунун 1978 чылдын ноябрь 10-дагы Чарлыы бадылаар.

Тыва АССР-ниң Дээди Сөвединиң Президиумунун Даргазы М. МЕНДУМЕ.

Тыва АССР-ниң Дээди Сөвединиң Президиумунун Секретары С. КРАСНЫЙ.

Кызыл хоорай, 1978 чылдын декабрь 18.

М. Монгуш, М. Адыр-оол-биле ойнаш, удуз халдар чараш көшөрүн тып, болууну туру-жун элпегиниң. Ак таа оюлгу көшөрүн айымды дүргөдүп орун баш удуз эскерин каан, тергедерин созулган, ноянь-биле оолдар чанына чоккудулган негел. Адыр-оолду ол сапарының башкылыгы болган. Кымын-даа боттары мерге үнөр барымдалаа чок апаарга, нара таа хайым чарларга, М. Адыр-оол аяаа чөптөөрешкен.

В. Лупанова чуга тилгелге чүткүдүп чыгарып ооң чемпион ады хүлээдиин турар. Ол бо улааза №15 шлоданың өрөңкүчү А. Колышова таварылган. Чемпион оолдар-биле удуз-адыкчынының номыче бүүрүлгөсүл киргешке. Мычалаа-даа солуукулар солуу А. Колышова тып камгалады турулууп, спортчу тура-оруктуг ойнаа. Ук салгы соңгараттылган.

Бирги разрядтын башкылыгы чүткүдүп 5,5 санын

А. Дөдөр-оол 4,5 санын Д. Ондар-биле ойнаш, нити талазынче халдарын ордандырган. Ак таа камгалаар, шавар халдарының ойтур шыкка. Салгы көлдүүндө дөд бөкчөлдө соңгараттылган.

Хөреңгениң мармылаадында чалгыс салгы өрүктү турга Т. Сидоренко—5,5 №7 шлоданың сески классчызы Н. Кулаа—5 санын. Бирги тур чүгө оюлгу салгының түнүгүндө хамбаржар.

С. ДАНЫ.

ХҮРЕШКЕН

Совет Земелиниң Мадыры Х. Н. Чүргүй-оол аттыг шаңнал дээр Тес-Хем районунун ишгелери тыва хүрешке дөңм зайы-биле күнүн шенешкен. Маргылда ийи хүн дүргүзүндө уругулузун. 56 кг чедир ишгелерден бирги черни Александр Самбыл чараш аргалары амыггап турган, элээң. 64 болгаш 72 кг-га «Нызыгар» сохостун ишгелери Вячеслав Соян биле Берт-Даг ортуман шлоданың башчыны Анатолий Самдан чемпионнаар, Виктор Дага 72 кг-га шуулган.

Дөңм зайы-биле эртен маргылааны соонда районун туган чемпиону деп ат дээр 16 шлоданың ишгелери хүрешке эртен. Анатолий Самдан ол атка талептиг болган.

Немадан зайы-биле үндүргөн түнүк Взагар бирги черни «Тес-Хем» сохостун ишгелеринге тыыскан. Тилекчилерге тус-тус шаңмалдары берген.

М. САМДАН.

УЖУРАЖЫГА

Кызыл районун «Тивелге» сохостун спортчулары бирги черни алган.

Хөстүг хүрешке Кочетов суурук өрөңкүчүлери бирги черни элээң, ишги, үшү ишгелериң «Тивелге», «Шамбалыг» сохостарының командалары алган.

Әш хуузуунда «Ужуражыга» дарааның Кочетов сууруга болур.

В. ТЕЖИТ.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

ДЕКАБРЬ 21-ДЕ	20.05—Шунтузун балкисээр менчү, Ишхожууал.
БИРГИ ПРОГРАММА	20.15—«Бөгүн дөстөгүдө».
МОСКВАДАН	20.30—«Энергетик хүнүгө» Е. Образцова, А. Пугачева, Д. Гнатюк, А. Райкин, Л. Лещенко болгаш өскерилгелеринде киргилгелер-биле концерт.
10.00—«Yes. Информастик программа».	21.20—«Маонан — Кыдаттың трагедиясы». Документалдык телефильмниң баштайгы көргүзүү.
10.40—Эртенги гимнастика.	21.30—«Ал-Артын» АССР-ниң 3А-ның Браксы Чөөн чүк аштыдууңуң калдыс эргелекчи В. Ф. Феоктистов аге сөз тутуулаар.
11.00—«Харымалар, горнистер!».	22.30—«Yes. Информастик программа».
11.30—«Бажын туттуңу тура».	ИЙГИ ПРОГРАММА
11.45—«Уаустун нити ырыам». УССР-ниң Г. Веррека аттыг Күрүнөниң улустуң нити ырыамың киргилгелер-биле фильм-концерт.	МОСКВАДАН
18.25—Медөөлөр.	17.45—И. Плотникова ойнаар.
18.35—16.00—Чапсар.	18.15—«Бригада керээзиниң айтырларында дөңм элээң» Дамчы-дылга Социалисттик Күш-ажалын Маадыры РСФСР-ниң Күрүнө наамаларың лауреады В. П. Сериков, РСФСР-ниң Куртудузун дарганың бирги орданчысы С. Т. Деметьев кирер.
18.00—Медөөлөр.	18.45—«Алдын эшиктер» Уругларга музыкалык программа. Чехословакиядан дөңмчылдыга.
18.20—Социалисттик чуртар-ның документалдык телефильмдериниң программасы: «Амьдыралдык узунчаны», «Чечелде-те, чер», «Чайгы кыш».	КЫЗЫЛДАН
17.45—«Шыдыра школам». Разрядчулар класы. Оюнуң ортуу. Дамчылыгың дөстөгү грөмеистер А. А. Котоз чорулар.	17.45—«Частымшыны». Документалдык фильм.
18.05—Медөөлөр.	18.05—Медөөлөр.
18.20—«Найыра». Дамчыдылга.	18.50—«СЭКП-ниң XXV съездиниң шийттирелери — амыдырага» Дамчыдылга.
19.20—Телемедөөлөр.	19.30—Чараалар.
19.30—Чараалар.	МОСКВАДАН
19.35—«Миллионерниң дөңмниң университетиди». «Совет Өмдөлиниң даштык политиканың конституцияныг үндөсүнүн».	19.35—«Миллионерниң дөңмниң университетиди». «Совет Өмдөлиниң даштык политиканың конституцияныг үндөсүнүн».

Агаар

Бөгүн республикага нөжүп турар буудулар, чамдык черлерге бөксөк хар чаар. Барыш чүк улаанышкының хаттыг дүргөң секундда 1—6 метр чедер. Агаарның температурасы 22—27, чам-адык районнарда 14—19 градус соок болур.

Кызылга чагбас. Хаттын күжү шокшак. Агаар дөңм 35—37, хүдүс 24—26 градус соор. Республиканың автооруктарына эртенги шактарда бордалаар, оруктуг дөстүрү бир километр бирге терге эки болур.

Редактор В. С. ШАРАВИН.

Кино

ДЕКАБРЬ 21-ДЕ	
«НАВЫРАЛ»: «Кардиналага узур дөрт»	9.30, 11.20, 13.10, 15.00, 16.50, 18.40, 20.30 - шактарда.
«ПОНЕР»: «Джек эденгитлер чуртуула»	9.40, 11.20, 15.40, «Дөрт мушкетерлар»
13.00, 17.20, 20.00 шактарда.	«ВОСТОК»: «Чараш чагай»
15.00, 18.40, «Бянакылдаа эм»	16.50, 20.30 шактарда.
«КАА-ХЕМ»: «Аян-оруктар халы»	15.00, 16.50, 18.40, «Цыган»
20.30 шактарда.	

ТЫВАНЫҢ ХӨГЖҮМ - ШИИ ТЕАТРЫ

ДЕКАБРЬНЫҢ 23-ТЕ
Т. СМЕТАНИН
«ЛООКУУТ ВИЛЕ НЮРГУХУН»
эзелээри 19 шакта

ДЕКАБРЬНЫҢ 24-ТЕ
М. КАРИМ
«АЙ ТУТТУРГАН ДҮНЕ»
эзелээри 12 шакта

«ЫНАКШААННАРНЫҢ АМЫ-ТЫНЫҢ ГА ЧЕТТИНГЕНИ»

Москваның Б. Шуккин аттыг театр училищезиниң доозучуларының шийлери.
Коллективтиң чалгыты 2-17-79 телефон-биле хүлээп аң турар. Касса 10 шакта эзелеп амылаар.

3-кү арын 1978 ч. декабрь 21

МЕРЗЕ ЧОКТА БЕРГЕ

Тыва АССР-ниң бирги чери дээр ар удуздук мармылаадында чемпион ат дөңм чидир дөңмел колдууда мастер калдыктан Н. Шингегин биле бирги разрядчы В. Лукановтук араанды чоруп турар. Олар каймыл-даң чемпионетини оюлгу салгыда кымыл-даң утурбулаан. Дөңмелде салгыда Н. Шингегин ө. Беган-биле ужурашкан.

ШЫН

«АЖААЛГА КАССАЛАРЫНЫҢ АЖЫЛЫН САЙЗЫРАҢГАЙЖЫДАР, САДЫГ, КОММУНАЛ БОЛГАШ ӨСКЕ-ДАА ЧЕРЛЕР-БИЛЕ ЧОННУҢ АКША-БИЛЕ ЭВЕС САНАЖЫЛГАЛАРЫН КАЛБАА-БИЛЕ АЖЫГЛААР»
 («1976—1980 ЧЫЛДАРДА ССРЭ-НИҢ УЛУС АЖЫЛ-АГЫЙЫН ХӨГЖУДЕРИНИҢ КОЛ УГЛАНЫШКЫННАРЫНДАН»)

Сберкассага барбайн-даа, аңаа ашканы салып болур

В БУХГАЛТЕРИЮ *Зайова*
 от гр. *Ондар Раиса Ахматовна*
ЗАЯВЛЕНИЕ
 Прошу ежемесячно перечислять из причитающейся мне заработной платы 20% рублей с *числа* 1978 года в СБЕРЕГАТЕЛЬНУЮ КАССУ № 21-23 для зачисления на лицевой счёт № 78 *15 ноября 1978 г.*

Акша түнерин сберкассада салышкыч дорт шилчидер органы ажаалтаның бо хевир берип турар. Ол болса, акша кампап алырынның эң таарымчалыг хевир-дир.

Бир эвес мынаар кылар дээр болса, ажаалда турар чериянын бухгалтерияныга ажаалга кассада салышкынынын сүдүчө ажал төлевариниң чамдызын азы шуптузуун-даа шилчидип турарын дугайында билдирипкенинин кларер силер.

Акша-биле эвес ындыг шилчидилгелерин түнү республикада чыл келген санында-ла көзүлүп турар. Чижээ, сберкассаларда салышкынарже ындыг шилчидилге-биле 6470 муң рубль кирген. Ол дээрге, акша шыгжыларынын ындыг хевирин муң-муң ажылы чоннарын ажаалда турарын дугайында хевир берип турар-дыр.

АЖААЛГА КАССАЛАРЫ СИЛЕРНИҢ ЭРГЕҢЕРДЕ!

Бистин чуртка ажаалга херээн калбартып, сайзырадыры-күрүнениң эң чугула херээ болур. Ол сорулганы чедишкенин боттандырып чорудары коммунистиг тургузушкунга идиглиг бооп, ажылы чоннарын эрге-ажыктарына долузу-биле дүгжүп турар.

ҮНЕЛИГ ОЙНАП АЛЫШКЫННАР

Чуртакчы чонга акша-баран лотереялары аажок негезден. Билет салып алган кижилерге язы-бүрү ойнаашкынардан ангыза олар улус ажал-агыинга улуг ужур-узадыг. Лотерея билеттерин сатканындан кирген акша-хөргүгү улус ажал-агыин, социал-культура төмөгелерин ажаландыры-биле чер-чер бюджеттерин кирер.

Акша-баран лотерея-биле «Жигули», «Москвич» автомобильтери, мотоциклдери, пиланолары, телевизорлары, радиоприемниктери, соодукчулары болгаш өрткөтүг өске-даа бараларына база 200 рубль чедир түнүгү акша ойнаашкынарды ойнап ап болур.

Бистин республиканың хөй-хөй чуртакчылары акша-баран лотереянын аас-кежиктиг билеттерин эзелери болганар. Чижээ, Каа-Хем районун Борзовка (Кундуштуг) сууруну чуртакчызы М. О. Монгуш «Москвич-412-ИЭ» автомобильди, Туран чурттуг М. Д. Макрушин «Жигули» ВАЗ-2101-ни лотереяны бо чыгы үшкү үндүрүлгөсиге ойнап алганар. Кызыл хоорайны чуртакчылары И. Д. Доспан — мотоциклди, А. Г. Сухомова — соодукчузу, Г. Н. Чанзан — магнитофону күсү үндүрүлгө билеттери-биле ойнап алганар.

ЧҮГЛЕ ФАКТЫЛАР

Республиканың чону 116 ажаалга кассаларынын ачы-дузанын көрүп турар.

Республиканың ажаалга кассаларында 79 муң салыкчылар боттарынын кампап алган акшанын ажаалдап турар. Оларын салышкынын артынчымы 50 миллион хире рубль бооп турар.

1977 чылда салыкчыларга 807 муң рубльди өзүлде хуу кылдыр төлөп берген.

1977 чылда республиканың ажаалга кассалары 934 муң язы-бүрү ажалдарын кылып чурткан.

Шыгжакчыларның калбак эргелери

Ажаалда кассалары шыгжалдага акшаны хүлээп ап, шыгжакчыларнын негез келгенин өзүлде берип, оларнын даалгаларын өзүлде бир кассадан өске кассага шилчидип, аккредитивтерин берип база төлөп турар.

Күрүнениң 3 хуулуг чээли облигацияларын садып база дедир хүлээп алыр:

- акша-баран лотереянын билеттерин садар;
- күрүнө чээлиниң облигацияларынын, лотерея билеттеринин ойнап алышкынын төлээр;
- чиник машиналар, мотоциклдер болгаш үр хуусаалыг ажыгалдын 200 рубльден өрү өрткөтүг барааннарын садып алырынга санажылга чектерин бижиң бээр;

Ажаалга кассаларынын агентстволарындан ангыда шупту кассалар чондан бажың хөленинин, коммунал, үндүрүг, страхование болгаш өске-даа төлеварини хүлээп алыр, профэвилел маркаралын, почта төлеварини демдектерин садар.

Персоналдыг пенсиялары төлээр болгаш өске-даа чамдык операцияларны кылып турар.

ҮЕҢЕРНИ КАМНАҢАР!

Бажың хөленин, электроэнергия, газ, телефон ажыгаларының өрткөтүг, урулгар садынга ады-ае дайымын болгаш өске-даа чүдүлөр төлээр дээр ай санында ажаалга кассаларына баар болгай силер.

А барбайн барып база болур. Ажаалга кассаларынын акша салыкчыларына тысын турар чингеддеринин бирээни болса, туда төлөсө санажылга болур.

Ажаалга кассады силерниң даасканын өзүлде кваттада, чылда азы даалганы өскөрткөчө чедир калды-да хевирин төлеварини айтык хонук-хуусааларында шилчидип түрүп болур.

Кандыг-бир телеварин чангыс удаа шилчидер кылдыр даалганы акша салыкчысы база берип баар эргелиг. Ол даалганы почта дамчытыр чорудуп болур.

Туда төлөсө санажылганы үр хуусаалыг болгаш чангыс удааны даалгаларын кылдырыңга бланкалары дүшкөн-на ажаалда кассанында бар.

Күрүнениң үш хуу ойнаашкынын иштиги чээлизи

Ону 20 чыл хуусаалыг—1966 чылдын июль 1-ден 1986 чылдын июль 1-ге чедир үндүргөн. Чылдык-на сес тиражтары: февраль 15, март 30, май 15, июль 30, август 15, сентябрь 30, ноябрь 15 болгаш декабрь 30 хүннерине үндүрер.

Чээли-биле ойнап алышкынын хөмчөөни чээрби рубльдин облигациясына 5000, 2500, 1000, 500, 100 болгаш 40 рубль кылдыр, оң болуңду өрткөтүг кирширттиришкен доктааткан (10 рубльдин облигациясына таварышканды, ойнап алышкынын чартыны боор).

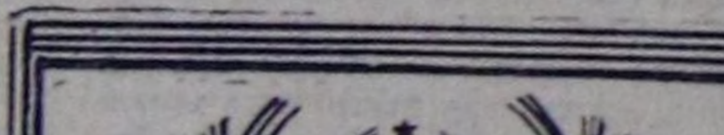
Чээлиниң бир раардыга таварык ойнап алышкынын саны чээлиниң хуусаалы төлөвүнө чедир бажыңды бооп артар. А ойнап алышкыга таварышкы облигацияларын өрткөтүг каттай төлөп бээр болгаш оң соонда тиражтарга кирешес болгаш, бо чээлиниң облигацияларынын ойнап алышкынын таварык болуруңду аргалары тираж санында-ла улам улгайдып турар.

Бистин республиканың ажылгы чоннары бо чээлини дыка сонуурган турар. Республиканың ажаалга кассалары 1977 чылда 341 муң рубль өрткөтүг облигацияларын чонга саткан.

Облигацияларын ССРЭ-нин Сан министертвоуңуң доктаатканы өрткөтүг

Он болгаш чээрби рубльдин облигацияларын турган кызыл-биле А. Т. Ташбаева (1250 рубль), Е. И. Зюкина (500 рубль) 95-ки тиражка, Н. И. Петрушев болган А. Ф. Коляев олар (500-500 рубль) 98-ки тиражка ойнап алганар.

САЛЫШКЫННАРЫҢ ХЕВИРЛЕРИ

Хевирлениңге чедир салышкынын ажаалга кассалары калдык-даа хуусаалыг кылдыр хүлээп алыр болгаш салган акшаны калдан-даа негез салган, чартыс кезиниң-даа, шуптузуун-даа үндүрүп ал болур. Ажаалга кассалары ындыг салышкы дээр чылда-ла ийн хуу орулганы төлөп бээр.

Хуусаалыг салышкынын алды айда өвөш эвес үенин иштине хүлээп алыр. Ажаалтаның бо хевир дээр элөөп улуг, чылда-ла үн хуу негезде орулганы төлөп турар.

Ойнап алышкынын салышкынын кылганы дээр орулганы ойнап алышкынын хевир-биле төлээр.

Дугурмулгары салышкынын. ындыг акша салышкынын кылдыр оларын эзелери тусай дугурмулганы кылдыр: чижээ, салган акшаны өрөдиге черин доосканын соонда, намы четкенин соонда салыкчыга бээр дээр, оон-да өске.

Агар сангы салышкынын. Акша салыкчызы ындыг хевир-биле ажаалтан акшаны бол ажаалга кассаныга барбайн-даа ал болур. Тодаргайлаарга, ол чек бижиң бээр-ле, ынды айтыккан өске кижиле акшаны үндүрүп бээр.

ЧЭЭЛИ ОБЛИГАЦИЯЛАРЫНЫҢ ӨРТЭН ЭГИДЕРИНИҢ ДУГАЙЫНДА

Чуртакчы чонга 1957 чылда чедир тардып турган күрүнө чөшкенини бистин чурттарыңга улус ажал-агыин саймардырыңга улуг салдыгы болган.

чөшкениниң облигацияларын 1974 чылдан бээр төлөп эгелден.

Ажылчыннарын болгаш албан-хаакчыларын, тараачыннарын болгаш интеллигентиниң күш-ажылы шыгжаашкыны чонга хоорайларын, заводтары, фабрикаларын тударыңга, көдөө ажал-агыини хөгжүдөрүнө кирештиңген.

Улус ажал-агыини катан тургузарын болгаш хөгжүдөрүн 1947 чылда үндүргөн күрүнө чөшкенини облигацияларын 1976—1977 чылдарда долузу-биле төлөп эгиткен. 1948 чылдын күрүнениң үшкү чөшкениниң төлөвүн эгидиге тиражын 1977 чылдын ноябрь 11-ден чурткан. 1978 чылдын ноябрь 29-тан эгелеп 1948 чылдын күрүнениң үшкү чөшкениниң эгидилгенин ийги тиражы үнер.

САНАЖЫЛГА ЧЕГИ—ЭҢ ЭПТИГ ХЕВИР

Санажылга-касса операцияларын бөдүлдүдөр, чуртакчы чонга ийги баялдады тургузар соруда-биле чиник машиналар, мотоциклдер, эң-теп тууду алыр бажынар.

база улуг өрткөтүг, үр хуусаалда ажылдар хөрекедерин садып аларда оларын өрткөтүг санажылга чектерин ажаалга кассалары берип турар. Санажылга чегин төп азы бирги черегин ажаалда кассады шыгжаан акшанын санынды үндүрүп ушта бижиң, азы туда берген акша түнү барым-даалап бижиң бээр.

Чекти садып алыр дээр бараанын өрткөтүг дүштүр бижиткеш, бижээн хүнүнден бээр ийн ай хуусаалың дугузунда магазин чедирп бээр.

Санажылга чегин ажыглавайн барган таварыга мнда айтык түнү хуу санга кир бижири-биле азы ажаалда алары-биле хоорайның азы районун ову берген төп ажаалда кассаныга чедир.

Санажылга чегин алган кижиниң ат, фамилиязын айтык документ болур: ову чидирлерден мнда айтык түнү чек деп болбас.

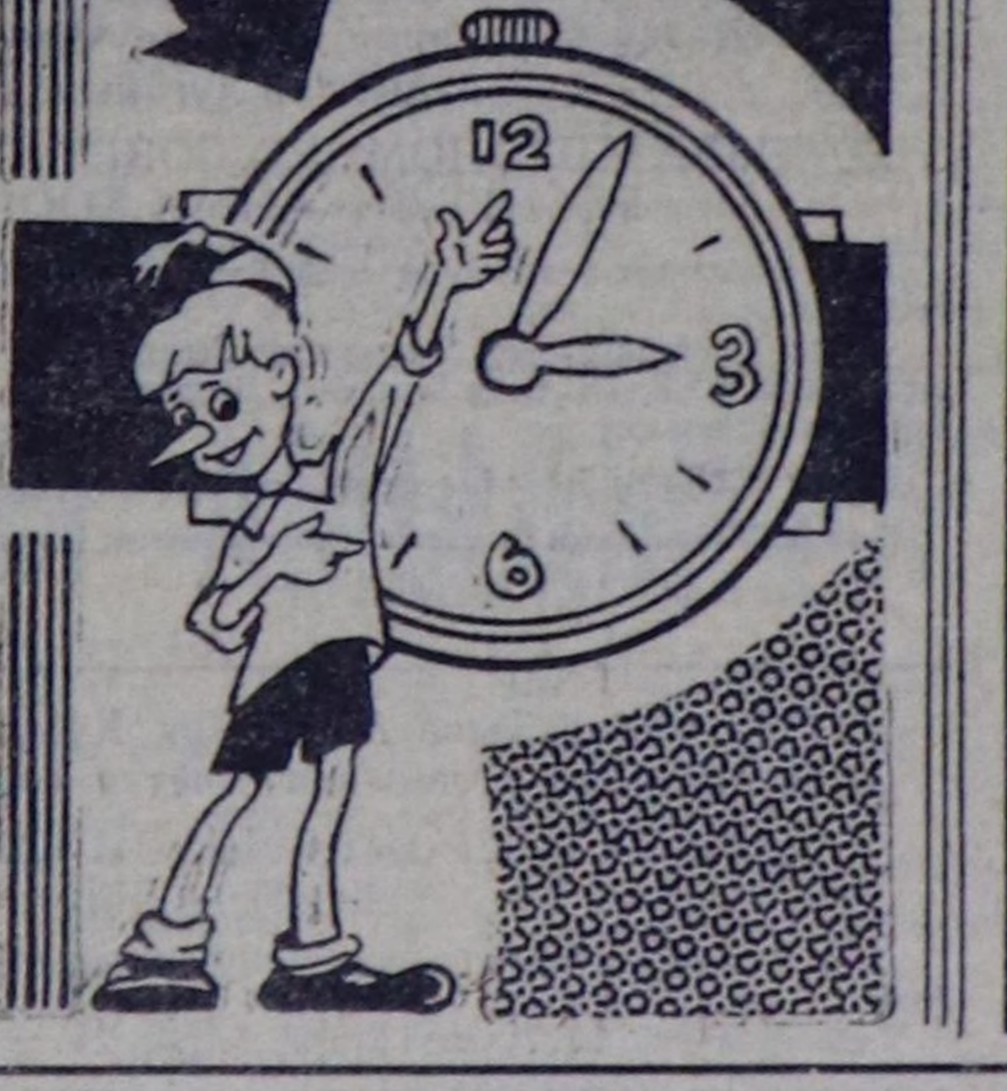
Устунда айтык чүдүлөрдө ангыда үнелиг металлдардан кылган 1000 рубльден өрү өрткөтүг эдилелерин, 200 рубльден өрү өрткөтүг соодукчуларын, телевизорларын, хевиртери болган алы-кеш кылгыларын садып алырыңга чекти ажылар.

Ындыг операцияларын ажылдап киргенин бистин республиканың чурттакчылары база узуу-биле үнелээр. Чүгөс чангыс 1977 чылда безин санажылга чектерин 5 миллион хире рубльге берген.

Дыка хөй бөдүрүлгелерин болган организацияларын коллектатори акшаны шуптула бөдүрүлгө чедирлерге — негезге, бригадаларга азы участоктарга алыр чангылдан үнүп турар апарган.

Херестин узуру түдө дөргө, акыл төлөварин шуптула чектерге, участоктарга болган бригадаларга бээр чорук чамдык чептеринг, шилчидилгелерин бооп турарында. Акыл төлөварин

АККРЕДИТИВ—АКШАНЫ ОРУККА ЧОРАШ АЖЫГЛААРЫНЫҢ ЭПТИГ ХЕВИРИ

Орукка сургакчылап, по-адал, экскурсияла-даа чорук үзүңдө акшаны ажаал, калагаларды ажаалга кассаларынын аккредитивин ажалдары дыка таарымчалыг. Бир хоорайны азы ра-

йонку ажаалга кассага акшаны аккредитив салып твап, оон өске хоорайны азы районун калдык-даа ажаалга кассаында ову ал болур.

Аккредитивти ээниге ийн түп өзүлде акшаны үндүрүп бээр. Ол ышкы аккредитивти ээниңге шыгжаашкы болган оң контроль хуудузу (оңу) анды черге алап чорутур бээр. Аккредитивти ээниң паспортуң азы оңу соондо документини көргүзөр-ге, ажаалга кассалары аккре-

АЖЫЛ ТӨЛЕВИРИН АЖААЛГА КАССАЫНДАН АЛЫРЫ ТААРЫМЧАЛЫГ

Ажылчыннарга болгаш албан-хаакчыларга ажыл телеварин ажаалга кассаларын дамчытыр ажаалга кассаларын дамчытыр карыгаларга таварык турар. Улуг-улуг болган ортумак-даа хөмчөөлүг бөдүрүлгө чедирлеринде акыл төлеварин бээрде штат өзүлде кассалардын ангыда бөдүрүлгө ажаалдап турар хөй-иштиңи дыка хөй кассаларын база калар турар. ычөл-гаш ол чорук чүгө ажыл шакын чидирер эвес, харын база хөй-иштиңи кассаларга ашы бээр-биле негезде чарыгалдарын база бөдүрүп турар. Оон-даа өске таарымча чок түндөр база бар.

Санажылганың чаа хевирин улам-ла калбарып турар, 1977 чылда бистин чуртта 4 муң акыл бөдүрүлгө чедир, ор-

ганизациялар болган коллектатори акыл төлеварин ажаалга кассаларын дамчытыр бөдүрүлгө чаа хевиринче шилчип кирген.

ажылчыннарың өг-бүдөдеринге социал байдалды экинчилерге дыка идиглиг болур.

Ол чорук өзүлде акыл төлеварин 1.3 миллион икениге берип турар.

Бистин республиканың ажаалга кассалары акыл төлеварини 2500 кижиге ындыг чаа арга-биле берип турар. Оларын араанда «Тыва кобальт» комбинат (2 пех), «Тыва дөг-дугу» комбинат (4 пех), Кызылда «Тудук келектер» комбинаттын ийн дандыр чеге, республика типографиязының орүр пеге, 2-ги РКМ, республика энепегези дээр ышкы коллективтер хамалар.

Кызылда 1-ги АТБ-ни № 7173/042 ажаалга кассаын дамчытыр акыл төлеварин алырыңга бөрүлү-биле илчичкен. Акыл төлеварин чаа арга-биле алары акшаның чоннарга кайы хире таарымчалыгы? 1-ги АТБ-ниң кол буткалери (ында партия организациязынын секретары) М. Г. Турбина мында дээр:

Бүдүрүлгө чедир, оларын дугурмулгары бо хөргөни чугулаан иөөр болса, ажалчыннарын болгаш албан-хаакчыларын акыл төлеварин ажаалга кассаларын дамчытыр бээр дыка таарымчалыг бооп турарын практика бөдүрүлгө чедир-биле калы ажалчыннарга болгаш албан-хаакчыларга акыл төлеварин боорн улам саймаларга ажалды эдилелерин агараларын эдилелерин ажалдап турар.

Санажылганың чаа хевирин улам-ла калбарып турар, 1977 чылда бистин чуртта 4 муң акыл бөдүрүлгө чедир, ор-

ганизациялар болган коллектатори акыл төлеварин ажаалга кассаларын дамчытыр бөдүрүлгө чаа хевиринче шилчип кирген.

— Ол акыл төлеварин калган-даа ап болур арганы берип турар. Оң түдөмөндө акыл төлеварин, шакын алышың акылга шактыкты, артык чарыгалдыг хүнери чоорту чидер болгаш акыл шакы үстүрү чорук узуңаттынар анаар.

Акыл төлеварин ажаалга кассаында алары күш-ажылы бөдүрүлгүдөү бөдүрүлгө чедир, бөдүрүлгө ажалды организмдерин болгаш бистин коллективтер, АТБ-ниң

ТЫВА АССР-НИҢ КҮРКҮШ-АЖЫЛ АЖААЛГА КАССАЛАРЫНЫҢ ЭРГЕЛЕРИ